

Інформація з сайту [«Дебет-Кредит»](#)

12.02.2021

Добровільність укладення колективних договорів передбачена законом про колективні договори та відповідає положенням Конвенціям МОП

Профспілка працівників освіти і науки України [нагадує](#) правові засади розробки, укладення та виконання колективних договорів.

[Закон України від 01.07.1993 р. №3356-XII «Про колективні договори і угоди»](#) визначає правові засади розробки, укладення та виконання колективних договорів із метою сприяння регулюванню трудових відносин та соціально-економічних інтересів працівників і власників

Відповідно до [ст. 2 Закону України «Про колективні договори і угоди»](#), [ст. 11 КЗпП](#), колективний договір укладають на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності і господарювання, які використовують найману працю і мають право юридичної особи

Колективний договір може укладатися і в структурних підрозділах.

Добровільність укладення колективних договорів передбачена законом про колективні договори та відповідає положенням Конвенціям МОП: «Про застосування принципів права на організацію і ведення колективних переговорів»

[від 01.07.1949 р. №98](#)

; «Про сприяння колективним переговорам»

[від 19.06.1981 р. №154](#)

Поряд із законодавчо визначеною добровільністю, діють нормативно-правові акти, які свідчать про обов'язковість регулювання трудових відносин локальним нормативно-правовим договором, зокрема щодо умов праці, заробітної плати, тощо.

Відповідно до [ст. 15 Закону України «Про оплату праці»](#), **форми і системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні сітки, схеми посадових окладів, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат встановлюються підприємствами у колективному договорі з дотриманням норм і гарантій**, передбачених законодавством, генеральною, **галузевими (міжгалузевими) і територіальними угодами**

У разі, коли **колективний договір на підприємстві не укладено, роботодавець зобов'язаний погодити ці питання з виборним органом первинної профспілкової організації** (профспілковим представником), що представляє інтереси більшості працівників, а у разі його відсутності – з іншим уповноваженим на представництво органом.

Нормами [ст. 20 Закону України «Про охорону праці»](#) **передбачено регулювання охорони праці у колективному договорі**, угоді.

Сторони передбачають **забезпечення працівникам соціальних гарантій у галузі охорони праці на рівні, не нижчому за передбачений законодавством, їх обов'язки**, а також комплексні заходи щодо досягнення встановлених нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, підвищення існуючого рівня охорони праці, запобігання випадкам виробничого травматизму, професійного захворювання, аваріям і

пожежам, визначають обсяги та джерела фінансування зазначених заходів.

Тривалість, порядок надання відпусток, їх види, також необхідно визначити в колективному договорі. Зокрема це передбачено [ст. 7, 8 Закону України «Про відпустки»](#) щодо конкретної тривалості додаткових відпусток за роботу із шкідливими і важкими умовами та особливим характером праці.

Звертаємо увагу на те, що відповідно до [ст. 15 Закону України «Про оплату праці»](#), роботодавець колективний договір на підприємстві не укладено, роботодавець зобов'язаний погодити оплату праці з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником), що представляє інтереси більшості працівників, а у разі його відсутності – з іншим уповноваженим на представництво органом

. Фактично укласти у письмовий договір в іншій формі.

На новоствореному підприємстві, установі, організації, колективний договір укладають за ініціативою однієї із сторін у тримісячний строк після реєстрації підприємства.

Сторонами колективного договору є роботодавець і один або кілька профспілкових органів (представників працівників, обраних і уповноважених трудовим колективом – за відсутності таких органів).

Укладенню колективного договору передують колективні переговори.

Порядок ведення переговорів з питань розробки, укладення колективного договору сторони визначають самостійно і оформляють відповідним протоколом.

Розпочати переговори варто протягом 7 днів із моменту, коли відповідна сторона отримала письмове повідомлення про їх початок [ч. 3 ст. 10. Закону України «Про колективні договори і угоди»](#)

Для ведення переговорів і підготовки проекту колективного договору утворюють робочу комісію з представників сторін.

Склад цієї комісії визначають безпосередньо сторони і, крім представників сторін, до участі в переговорах можуть також залучати певних спеціалістів, експертів.

Учасників переговорів на період переговорів і підготовки проекту колективного договору **звільняють від основної роботи із збереженням середньомісячного заробітку**.

Робоча комісія готує проект колективного договору з урахуванням пропозицій, що надійшли від працівників, і приймає рішення, яке оформляють відповідним протоколом.

[Закон про колективні договори](#) не передбачає обмеження тривалості колективних переговорів. **Сторони можуть за домовленістю самі визначати строки початку і закінчення переговорів** і обумовлювати їх в регламенті проведення переговорів.

Якщо сторони не дійшли згоди при обговоренні пропозицій, складається протокол розбіжностей, до якого заносять зміст розбіжностей та пропозиції сторін про заходи щодо усунення причин, через які не можна прийняти рішення.

Для вирішення розбіжностей протягом трьох днів після складення протоколу сторонами створюють примирну комісію, яка складається з однакової кількості представників сторін для підготовки рекомендацій. У разі недосягання згоди сторони можуть звертатися до посередника, який визначається ними спільно.

За умови досягнення сторонами згоди і підготовки робочою комісією проекту колективного договору, то його передають на обговорення трудовому колективу.

Доопрацьований проект колективного договору виносять на загальні збори (конференцію) трудового колективу для обговорення і схвалення

Колективний договір можна доповнювати додатками:

- положенням про оплату праці;
- угодою з охорони праці;
- переліком професій і посад зі шкідливими умовами праці, які дають право на додаткову відпустку і скорочений робочий день;
- переліком професій і посад працівників, яким дозволяється встановлювати підсумований облік робочого часу, тощо.

Уповноважені представники сторін підписують колективний договір через 5 днів з часу схвалення його зборами трудового колективу.

Колективний договір підлягає повідомній реєстрації в місцевих органах державної виконавчої влади або органах місцевого самоврядування.

Сторони подають реєструючому органу на повідомну реєстрацію примірник договору разом із додатками та супровідним листом у вигляді оригіналу паперового документа з прошитими і пронумерованими сторінками або у вигляді оригіналу електронного документа з пов'язаними з ним кваліфікованими електронними підписами, або у вигляді електронної копії оригіналу паперового документа (фотокопії), засвідченої кваліфікованою електронною печаткою.

Колективний договір реєструють у двотижневий строк з дня його одержання. Не пізніше наступного робочого дня після реєстрації колективного договору реєструючий орган письмово інформує про це суб'єкта, який подав на реєстрацію колдоговір.

Примірник договору, поданий на повідомну реєстрацію в паперовій або електронній формі, зберігається в реєструючому органі до заміни новим колективним договором.

Чинне законодавство чітко не передбачає строків подання колективного договору на реєстрацію (окрім новостворених підприємств) та можливості для відмови в ній.

Реєструючий орган оприлюднює на власному офіційному веб-сайті та щомісяця оновлює реєстр колективних договорів, змін і доповнень до них, їх текст, рекомендації щодо приведення договору у відповідність з вимогами законодавства (у разі їх наявності).

Текст договору, змін і доповнень до нього оприлюднюють, за винятком інформації, доступ до якої обмежено сторонами відповідно до закону або за їх рішенням.

Постановою Кабінету Міністрів України від 13.02.2013 р. (із змінами і доповненнями) затверджено [Порядок повідомної реєстрації галузевих \(міжгалузевих\) і територіальних угод, колективних договорів](#)

Колективний договір зберігає чинність:

- у випадку реорганізації підприємства – протягом строку на який його уклали, або може бути переглянутий за згодою сторін;
- у випадку зміни власника – зберігає чинність протягом строку його дії, але не більше одного року;
- у випадку ліквідації – діє протягом всього строку проведення ліквідації.

Джерело

[Профспілка працівників освіти і науки України](#)

[«Дебет-Кредит»](#)